

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan ve Çalışan Ebeveynlerin Çocuk Bakimina İlişkin Deneyimleri

AUTHORS: Asiye Erdemir Turgut, Latife Sürsavur, Betül Tamkoç

PAGES: 955-967

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4071206>

Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan ve Çalışan Ebeveynlerin Çocuk Bakımına İlişkin Deneyimleri

Child Care Experiences of Parents Who Are Working and Have Preschool Children

Asiye ERDEMİR TURGUT¹, Latife SÜRSAVUR DEMİREL², Betül TAMKOÇ³

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 31.10.2024

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2024

Öz: Okul öncesi dönemde çocuğu olan ve çalışan ebeveynler çocuk bakımı konusunda farklı sorunlarla karşılaşmaktadır. Okul öncesi gelişim döneminde çocukların ebeveynleri ile olan ilişkileri ilerleyen dönemlerdeki sağlıklı gelişimlerini ve sosyal çevrelerine olan uyumlarını etkiler. Çocukların psikososyal ve bilişsel gelişimi için oldukça önemli olan bu dönemin etkin geçirilmesi çocukların sağlıklı gelişimleri için gereklidir. Bu dönemde ebeveynlerin karşılaştıkları sorunların ve bu sorunların çözümü noktasındaki önerilerin neler olduğunu öğrenmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılarak yapılan bu çalışmada 15 ebeveyn görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmeler aracılığı ile toplanan veriler MAXQDA 2020 paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre 'çocuk bakımına ilişkin bilgiler', 'çocuk bakımında karşılaşılan sorunlar', 'çocuk bakımında karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri' ve 'hizmet beklentileri' olmak üzere dört ana tema belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda çalışan ebeveynlerin büyük bir kısmının çocuk bakımı konusunda sorunlar yaşadıkları, bu sorunlara çözüm noktasında ise ebeveynlik izin sürelerinin arttırılması, esnek çalışma olanaklarının sağlanması, çalışan kurumlar bünyesinde kreş hizmetlerinin verilmesi ve kreş ücretlerinin düzenlenmesi şeklinde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çalışan Ebeveynler, Okul Öncesi Dönem, Ebeveynlerin Karşılaştıkları Sorunlar.

&

Abstract: Working parents with preschool children face different problems in childcare. Children's relationships with their parents during the preschool development period affect their healthy development in the following periods and their adaptation to their social environment. Spending this period, which is very important for the psychosocial and cognitive development of children, effectively is necessary for the healthy development of children[A1]. In this study, which was conducted using phenomenological design, one of the qualitative research methods, 15 parents were interviewed in order to find out what problems parents face during this period and what suggestions they have for solving these problems. The data collected through the interviews were analyzed using the MAXQDA 2020 package program. According to the data obtained from the research, four main themes were identified as 'information about childcare', 'problems they face in childcare', 'suggestions for solutions to the problems they face' and 'service expectations'. As a result of the research, it was concluded that most of the working parents had problems with childcare, and suggestions were made to solve these problems by increasing parental leave periods, providing flexible working opportunities, providing nursery services within the institutions where they work, and regulating nursery fees.

Keywords: Working Parents, Preschool Period, Problems Faced by Parents.

Atıf/Cite as: Erdemir Turgut, A., Sürsavur Demirel, L., Tamkoç, B. (2024). Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan ve Çalışan Ebeveynlerin Çocuk Bakımına İlişkin Deneyimleri. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(3), 955-967. doi: 10.11616/asbi.1516339

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bolu

¹ Sosyal Çalışmacı, Asiye Erdemir Turgut, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, asiye.erdemir@aile.gov.tr. (Sorumlu Yazar)

² Öğr. Gör., Latife Sürsavur Demirel, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, latife.sursavur@dpu.edu.tr.

³ Dr., Betül Tamkoç, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, betultamkoc@gmail.com.

1. Giriş

Geçmişten günümüze sosyal ve ekonomik hayat sürekli olarak değişime uğramıştır. Bu değişimler toplumsal yapıdaki dönüşümleri de beraberinde getirmiş olup toplumun temel yapı taşı olarak adlandırılan “aile” kurumu ve rolleri üzerinde de dönüşümlere sebep olmuştur. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre, Türkiye’de ortalama hane halkı büyüklüğü azalma eğilimi göstermiş olup, 2008 yılında 4 kişi iken 2023 yılında 3,14 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2015 yılında %16,5 olan geniş ailelerin oranı 2023 yılında %13,2’ye gerilemiştir (TUİK, 2024). En az bir çekirdek aile ve diğer kişilerden oluşan hane halkı olarak tanımlanan geniş aile modeli yaygın iken günümüzde yalnızca tek çekirdek hanelerden oluşan aile modeli daha yaygın bir hal almıştır.

Geleneksel geniş aile modelinde annenin çalışma hayatı içerisinde olması durumunda çocuk bakımının büyükanneler, büyükbabalar, halalar, teyzeler vb. akrabalar tarafından üstlenildiği görülmektedir (İnan ve Doğan Temur, 2010). Fakat aile kurumunda yaşanan dönüşüm ile geleneksel geniş aile modelinden çekirdek aileye geçiş ve akrabalık ilişkilerine dayalı geleneksel dayanışmanın zayıflaması (Ünlütürk, 2023) sonucunda bu olanaklar günümüzde söz konusu olamamaktadır. Modern hayatın bir getirisi olan çekirdek aile modeli, aile içerisindeki bireylerin rol ve sorumlulukları üzerinde de yeni kabulleri beraberinde getirmiş ve cinsiyet bağlamında daha eşitlikçi bir anlayış gündeme gelmeye başlamıştır (Atilla Demir ve Genç Çelebi, 2017).

Aile, çocukların sağlıklı gelişiminde ve eğitiminde en etkin sistemdir. Bu sisteme katılan her yeni bireyin psikososyal, bilişsel yönden sağlıklı olması toplumların devamının sağlanması için önem taşımaktadır.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarına göre 2023 yılsonu itibarıyla, Türkiye nüfusu 85 milyon 372 bin 377 kişi iken bunun, 22 milyon 206 bin 34’ünü çocuklar oluşturmaktadır. Toplam ülke nüfusunun %9,25’ni, çocuk nüfusunun ise %35,5’ni (0-6 yaş) erken çocukluk döneminde bulunan çocuklar oluşturmaktadır (TUİK, 2023).

0-6 yaş arası, okul öncesi olarak adlandırılan dönem çocukların gelişiminde önemli bir süreçtir. Çocuklar bu dönemde bilişsel, duygusal, dilsel, fiziksel ve sosyal becerileri kazanmaya başlar. Bu dönem etkin değerlendirildiğinde, çocukların öğrenme kapasiteleri önemli ölçüde artmaktadır. Öğrenmenin en yoğun olduğu bu dönem çocuğun eğitim hayatının geri kalanını belirlemektedir. Çocukların eğitime erken yaşta başlamaları, gelişimleri için önemlidir (UNICEF, 2013)

Gelişimsel kuramlar çocuğun ilk gelişim dönemlerini dikkate alarak ebeveynlerin rolünü vurgulamaktadır. Bu süreçte çalışan ebeveynlere verilecek desteklerle, ebeveynlerin çocukları ile daha uzun ve nitelikli zaman geçirmelerinin sağlanması çocukların sağlıklı psikososyal gelişimleri açısından önemlidir. Bu dönemde çocuklara verilecek okul öncesi bakım ve eğitim hizmetlerinin erişilebilir olması gerekmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, çocuğu okul öncesi dönemde olan ebeveynlerin çocuk bakımı konusunda yaşadıkları sorunlara ilişkin çeşitli araştırmalar (İnan ve Doğan Temur, 2010; Utaş Akhan ve Batmaz, 2011) bulunmaktadır. Ancak bu araştırmaların ağırlıklı olarak annelerin bu süreçte karşılaştıkları sorunlara odaklandığı ancak babaların bu süreçteki rollerine odaklanılmadığı ve genel olarak nicel yöntemler kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Fakat konuya ilişkin annelerin bakış açılarını, duygularını, beklentilerini onların gözünden değerlendiren çalışmaların yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmayla birlikte konunun ebeveynlerin gözünden incelenerek olması ve onların ihtiyaç ve beklentileri odağında politika önerileri geliştirilecek olması araştırmanın gerekçesidir. Gerçekleştirilen bu araştırma aracılığıyla okul öncesi dönemde çocuğu olan her ikisi de çalışan ebeveynlerin çocuk bakımı konusundaki deneyimleri ve bu süreçte karşılaştıkları sorunlar ile nasıl baş ettikleri açığa çıkarılmak istenmiştir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin çocuk bakımı konusunda karşılaştıkları sorunların açığa çıkartılması, konuya ilişkin ihtiyaçların belirlenerek çözüm önerisi geliştirilmesi amacıyla yapılacaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin sorunlarla baş etme biçimleri nedir?
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin hizmet beklentileri nelerdir?

Bu araştırma ile okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin çocuk bakımı konusundaki düşüncelerinin onların gözünden incelenerek olması ve onların ihtiyaç ve beklentileri odağında politika önerileri geliştirilecek olması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

3. Yöntem

Okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin çocuk bakımı konusunda karşılaştıkları sorunları açığa çıkarmak, bu konudaki deneyimlerini öğrenmek amacıyla planlanan bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır.

Fenomenolojik araştırma deseni bireylerin belirli bir fenomenle ilgili yaşanan deneyimlerini betimlediği, kaynağını, felsefe ve psikolojiden alan bir araştırma desendir (Creswell, 2017). Bu desende bireylerin farkında olduğu fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı olaylar, algılar, deneyimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşılarına çıkan olgulara odaklanılmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2013)

Bu doğrultuda, okul öncesi dönemde çocuğu olan, çalışan ebeveynlerin çocuk bakımına ilişkin deneyimlerinin, duygularının, bakış açılarının, yaşadıkları sorunların ve ihtiyaç duydukları hizmetlerin anlaşılabilmesi için araştırma fenomenolojik yaklaşımla tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında, okul öncesi dönemde çocuğu olan ve her ikisi de aktif olarak çalışan ebeveynlerle araştırma amaçları doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde ikamet eden okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırma öznelerine amaçlı örneklem ve kartopu örneklem teknikleriyle ulaşılmıştır. Bu tekniklerin seçilmesinin nedeni okul öncesi dönemde çocuğu olan ve çalışan ebeveynlerin deneyimlerinin anlaşılabilmesi için belirli kriterleri karşılayan kişilere ulaşılmaya çalışılmasıdır (Creswell, 1994).

Çalışma kapsamında Ankara ilinin seçilmesinin öncelikli nedeni araştırmacıların ikamet ettikleri şehir olduğu için, katılımcılara kolay erişilebilir olması ve farklı nüfus gruplarını içinde barındırıyor olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubuna kaynak kişiler aracılığı ile ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde ikamet eden gönüllülük esasına bağlı olarak öncesi dönemde çocuğu olan çalışan on iki (12) kadın, üç (3) erkek olmak üzere toplamda on beş (15) ebeveyn oluşturmaktadır. Kadın ebeveynlerin sayıca fazla olmasının nedeni olarak, erkek ebeveynlerin çalışmaya katılıma konusunda gönülsüz olmalarıdır.

Görüşmelerden elde edilen bilgilerin tekrara düşmesiyle yeterli sayıda örnekleme ulaşıp ulaşılmadığı anlaşılmış olup, bilgiler tekrarlanmaya başlanıncaya kadar veriler toplanmaya devam edilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların gizliliklerinin korunması amacıyla katılımcılara Katılımcı 1, Katılımcı 2 şeklinde kod isimler verilmiştir. Araştırmanın katılımcılarına ilişkin tanıtıcı bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Ebeveynlerin çalıştığı sürelerde çocuk bakımının kimin tarafından sağlandığı
Katılımcı 1	Erkek	29	Evlü	Bir	Çocuğun bakımı eşinin annesi sağlıyor.
Katılımcı 2	Kadın	31	Evlü	Bir	Çocuğa eşi ile birlikte dönüşümlü bakıyorlar.
Katılımcı 3	Kadın	41	Evlü	İki	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 4	Kadın	33	Evlü	Bir	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 5	Kadın	31	Evlü	Bir	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 6	Kadın	32	Evlü	Bir	Çocuğun bakımını eşinin ailesi sağlıyor.
Katılımcı 7	Kadın	35	Evlü	İki	Çocukları kreşe gidiyor.
Katılımcı 8	Kadın	39	Evlü	Bir	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 9	Erkek	37	Evlü	Bir	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 10	Kadın	31	Evlü	Bir	Çocuğun bakımını eşinin ailesi sağlıyor.
Katılımcı 11	Kadın	44	Evlü	Bir	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 12	Kadın	32	Evlü	İki	Çocukların bakımını eşinin ailesi sağlıyor.
Katılımcı 13	Kadın	29	Evlü	Bir	Çocuğun bakımı için annesi yanlarında kalıyor.
Katılımcı 14	Kadın	31	Evlü	İki	Çocuğu kreşe gidiyor.
Katılımcı 15	Erkek	33	Evlü	İki	Çocukların bakımı annesi sağlıyor.

3.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu sosyodemografik bilgiler, çocuk bakımına ilişkin bilgiler ve hizmet beklentileri olmak üzere üç (3) bölüm on (10) sorudan oluşmaktadır.

3.2. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için öncelikli olarak araştırmanın etik ilkelere uygun olduğuna dair Kütahya Dumlupınar Üniversitesi'nin 01.11.2022 tarihli ve 2022/10 sayılı kararlı ile Etik Kurul İzni alınmıştır. Bahse konu iznin alınması sonrasında araştırma verilerinin toplanması sürecine başlanılmıştır. Bu kapsamda gönüllülük esasına dayalı olarak görüşmeler yapılmaya başlanmış olup araştırma verileri 01.01.2024/02.04.2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanması esnasında veri uygunluğu esas alınarak on beş (15) ebeveyn ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ortalama olarak 45-60 dakika sürmüştür. Görüşmeler esnasında katılımcının onayı alınarak ortalama 750 dakikalık ses kaydı yapılmış olup, söz konusu ses kayıtları yayın süreci tamamlandıktan sonra imha edilecektir.

3.3. Verilerin Analizi

Verilerin toplanmasının akabinde derinlemesine görüşmeler aracılığıyla elde edilen veriler araştırmacılar tarafından analiz edilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda ilk olarak görüşmelerde elde edilen ses kayıtları deşifre edilerek yazılı hale getirilmiştir. Verilerin yazılı hale getirilmesi süreci tamamlandıktan sonra

çözümleme sürecine başlanmıştır. Bu kapsamda görüşmelerde yoğun olarak bahsedilen tematik kodlar belirlenerek öne çıkan bu temalar MAXQDA 2020 programı kullanılarak çözümlenmiştir.

4. Bulgular ve Yorum

Ebeveynlerin çalışma yaşamına katılımı çocuğun bakım sorununu beraberinde getirmektedir. Ülkemizde iş yerlerine bağlı kreş ve gündüz bakım evi sayısının yetersiz olması, özel kurumların ekonomik olarak ebeveynlerin bütçelerini aşması ebeveynleri, bakım konusunda zor durumda bırakmaktadır. Bunlardan biri de çocuk bakımına ilişkin karşılaştıkları sorunlardır. Günün büyük bir bölümünü iş yerinde geçirmek durumunda olan ebeveynlerin bakım konusunda genel olarak eş, dost, akraba veya büyük ebeveynlerden yardım aldıkları görülmektedir. Bunu okul öncesi eğitim kurumları takip etmektedir (Şentürk, 2007). Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler tematik kodlara göre belirlenen 'çocuk bakımına ilişkin bilgiler', 'çocuk bakımında karşılaşılan sorunlar', 'sorunlara yönelik çözüm önerileri' ve 'hizmet beklentileri' olmak üzere dört temel başlık altında analiz edilmiştir.

4.1.Çocuk Bakımına İlişkin Bilgiler

Ebeveynlerin işe gitmek üzere evden ayrılması geride kalan çocuklar için zorlu süreçlere sebep olabilmektedir. Çalışma yaşamına devam eden ebeveynlerin çocukların anlayabileceği bir dille durumu açıklaması, durumun kendisiyle ilişkili olmadığını belirtmesi en uygun yaklaşımdır.

"Kızım da işe gitmemi istemiyor, fazlasıyla üzülüyor, bazen anne sen neden ev hanımı değilsin? İşe gitmeni istemiyorum vb. sözler söylüyor." (Katılımcı 6)

"Oryantasyon sürecinde çocukların ayrılmak istememeleri, duygusal olarak zorlandığım bir dönemdi. Ancak bu süreçte kararlı olmaya ve söz verdiğim saatte çocuğumu almaya özen gösterdim. Okuldan sonra bolca sohbet etmeye ve geçirdiğimiz vakti daha kaliteli hale getirmeye çalıştım. Bu çabalarımız sayesinde uyum sürecimizi sorunsuz bir şekilde atlatabildik." (Katılımcı 7)

"Çok ağlamamakla birlikte üzüldü sarılıp öperdim ve mutlaka geleceğini ve onu çok sevdiğimi söyledim." (Katılımcı 11)

"Eğer o gün huzursuz vs. işe gitmemi bi şekilde istemiyorsa konuşup onu sürece hazırlıyorum ve zorunlu olduğumu anlatıyorum. Akşam mutlaka buluşacağımızı ve gün içerisinde birbirimizi arayabileceğimizi söylüyorum." (Katılımcı 13)

"Fakat öncesinde ayrılmamak için ağladığı dönemler oldu, sebeplerini açıklayıp gitmem gerektiğini anlattım, sonrasında ağlasa da ben gittim veya öğretmeni aldım." (Katılımcı 5)

"3 yaşında kreşe başladığında her gün ağlardı ve yine sarılıp öperdim günün sonunda yanında olacağımı söyledim." (Katılımcı 11)

"M. ise kapının açılmasıyla gideceğini anlar gibi hemen ağlamaya ve bağırmağa başlar ona şakalar yapıp sakinleştirip evden öyle çıkarım." (Katılımcı 12)

Katılımcıların ifadelerinden, çocukların bir kısmının ebeveynleri işe giderken üzüntü duydukları bir kısmının ise ağlayarak direnç gösterdiği ancak ebeveynlerin onlara durumu açıkladıktan sonra yanlarından ayrıldıkları görülmektedir.

"Çok nadir evden uzaklaştığımda tepki verirdi. Ev fazlaca kalabalık olduğundan eksiliğini pek hissetmezdi." (Katılımcı 1)

"Şimdiye kadarki bakım sürecinde yaptığım tüm şeyleri açık anlaşılır ve en önemlisi doğru şekilde söyleyerek kızım ile iletişim halinde kaldım, bana güvenmesini sağladım gelmeyeceksem gelmeyeceğimi ya da ne zaman geleceğimi hep doğru söyleyerek iletişim kurdum. Dolayısıyla ayrılık vakitlerinde beni zorlayan tutumları olmadı ağlamadı hep el sallayarak beni yolcu etti işe. Bu da beni tabii ki mutlu ediyordu kafam rahat bir şekilde işe gidiyordum." (Katılımcı 4)

"Oğlum ilk günden beri kreşe hep severek ve koşarak gitti onun bu denli hevesli olması şaşırtıcı geldi evde ona veremediğim neydi diye düşündüm zamanla yaşatlarıyla vakit geçirmekten mutlu olduğunu anladım." (Katılımcı 8)

"Kızım ben işe giderken olumsuz bir tepki vermemekte. Hoşçakal baba kolay gelsin şeklinde ifadelerle beni gönderiyor bu durumda beni mutlu ediyor." (Katılımcı 9)

"Bebeğim babaannesine alışık olduğu için herhangi bir kriz tepkisi vermedi şimdiye kadar. Sadece bazen sokakta kalmak istiyor eve girmeyi reddediyor. O sırada da önce kahvaltı edeceğini, babaannesinin onu beklediğini, kahvaltıdan sonra dışarı çıkacağını anlatarak ikna ediyoruz." (Katılımcı 10)

"İlk işe başladığım süreçlerde anneanneleri yanlarında olduğu için benim evde olmama aşırı tepki göstermediler. Daha çabuk alıştılar herhangi bir sorun yaşamadık." (Katılımcı 14)

"Ben işe giderken M.' de kreşe gittiği için herhangi bir tepki vermez, sarılıp öpüşür ve ayırırız." (Katılımcı 15)

Katılımcılar evden ayrılırken çocuklarının işe gitmelerini anlayışla karşıladıklarını, çocuklarıyla geçirdikleri zaman kısıtlı olsa da önemli olanın geçirilen zamanın kalitesi olduğunu ifade etmektedir. Nitelikli ve sürekli kurulan bağ, çocukların ayrı geçirilen zamanı bir yoksunluk olarak görmemesini sağlamakta ve güven ilişkisi içerisinde geçirilen bir sürece dönüştürmektedir. Katılımcıların genel kanısı evden ayrılırken çocuklara geri geleceklerini söylediklerinde çocukların bu durumu anlayışla karşıladığı yönündedir. Çalışma yaşamına devam eden ebeveynler de çocuklarından ayrılırken pek çok duyguyu bir arada yaşamaktadır.

"Doğumdan sonra hep işe gittim. Ayrılırken onun için (bebekten bahsediyor.) geri dönmek gerektiğini düşünerek İstanbul trafiğinde sabrı öğrendim çocuğum bana sabrı öğretti." (Katılımcı 1)

"Dört buçuk aylık olduğundan beri işe gittiğim için bebeğim de ben de bu duruma fazlaca alışkın ve bize normal geliyor." (Katılımcı 13)

"Özellikle oğlum kreşe başladıktan sonra ne kadar sosyalleştiğini ve kendine güzel şeyler kattığını gördükçe biraz da olsa rahatladığımı söyleyebilirim." (Katılımcı 14)

Erken dönemde işe başlayan ebeveynlerden bir kısmı erken dönemde işe başlamanın ve akabinde çocuklarının mutlu olduklarını görmenin kendilerini iyi hissettirdiğini ifade etmektedir.

"Uzun bir süre kreşi ve ayrı kalmayı kabullenemedim. Onu yalnız bırakmak beni endişelendirdi." (Katılımcı 8)

"İlkokula başladığı zamanlarda ondan ayrıldığında büyük kaygı duyuyordum." (Katılımcı 7)

"İlk ayrıldığımız anlarda çok üzülüydüm hala anne-baba ya ihtiyaç duyduklarını düşünüyordum. Üç yaşından sonra kreşe başladı endişeliydim." (Katılımcı 11)

Katılımcılardan bir kısmı çocuklarından ayrılırken kaygı duyduklarını ifade etmektedir. Bunun gerekçesi çocuklarının hala kendilerine gereksinim duyduklarını düşünmeleri ve çocuğun dâhil olduğu yeni bakım sistemine uyum sürecinin başarılı olup olmayacağına ilişkin duyulan endişedir.

"Özlem illaki oluyor." (Katılımcı 4)

"En geç 2 yaşına gelince mecburen yine işe başlamış olacaktım dedim ve kreşteki mutluluğu oraya gitme isteğini gördükçe üzüntüm ve kaygılarım azaldı şu an sadece onu özliyorum." (Katılımcı 8)

"Onları özliyorum ve döndüğümde onlar da beni özlediklerini hissettiriyorlar." (Katılımcı 12)

"İşe giderken çocuklarımdan ayrıldığında tabii ki onları özliyorum ve döndüğümde onların da beni özlediklerini hissediyorum." (Katılımcı 15)

Katılımcıların bir kısmı çocuklarını ailelerine, yakın çevrelerine veya güvendikleri bir kreşe emanet ettiklerinde, onlara duydukları güvenden dolayı herhangi bir olumsuz duyguya kapılmadıklarını ifade etmektedir.

"Kızımı her hâlükârda gerek kreşe bıraktığım zaman gerekse ailemden birine bıraktığım zaman güvende olduğunu biliyorum. Dolayısıyla herhangi bir kaygı duymuyorum. Kreşteki öğretmenler ve yöneticiler ablam, annem, eşim güvendiğim ve gözümüün arkada kalmayacağı insanlar." (Katılımcı 4)

"Çocuğumdan ayrıldığımda duygusal anlamda çok fazla bir duyguya kapılmıyorum. Ben de çalışan anne babanın bir çocuğuyum bu durumları ben de yaşadım. Maalesef çocuğum da yaşıyor. Bu nedenle duygusal bir çöküntü ya da aklımda bir soru işareti yok. Verdiğim kreşe güveniyorum." (Katılımcı 9)

Kök ailenin de çalışan ebeveynlerden meydana gelmesi, çekirdek ailede aynı durumu normalleştirmeye sebep olmaktadır. Çocuğun herhangi bir bakım kurumuna gitmesi ebeveynler açısından duygusal bir soruna sebep olmamaktadır.

"Şu anda yaşından dolayı yaşanması gereken bir süreç olduğunu bildiğim için bir şey hissetmiyorum." (Katılımcı 5)

"Şimdi, onların okula alışmaları ve sosyalleşerek akranlarıyla oyun becerilerinin gelişimine katkıda bulunmaları sebebiyle daha huzurlu hissediyor ve süreci daha iyi yönetebiliyorum." (Katılımcı 7)

Çocukların okula başlama zamanı geldiğinde ebeveynler çocuklarından ayrılmayı daha kolay kabullenmekle birlikte okulda türlü kazanımlar elde ederek sosyalleştiklerini bilmek sürecin kolaylaşmasına yardımcı olmaktadır. Katılımcılardan bazıları işe giderken çocuklarından ayrılmanın kendilerini üzdüğünü ifade etmiştir.

"İşe giderken çocuğumdan ayrılmak beni üzüyordu. Aklım onda kalacaktı. Yanında olamamak beni endişelendiriyordu." (Katılımcı 3)

"İlk ayrıldığımız anlarda çok üzülüyordum hala anne babaya ihtiyaç duyduklarını düşünüyordum." (Katılımcı 11)

"İşe giderken çocuklarımdan ayrıldığımda üzüliyorum çünkü küçük kızım çok küçük ve ayrılırken çok ağlıyor." (Katılımcı 12)

"Şu anda yaşından dolayı yaşanması gereken bir süreç olduğunu bildiğim için bir şey hissetmiyorum, fakat bakıcı baktığı zaman gözüüm arkada kalıyordu. Benim çocuğum başkasının kuralları ve yaklaşımıyla büyüyor gibi hissediyordum." (Katılımcı 5)

"Bu kadar küçükken kreşe başladığı ve kendini ifade bile edemedi ayrı kalmak zorunda kaldığımız için çok üzgündüm." (Katılımcı 8)

"Nadiren babaannesine ben bırakıyorum. Ayrılırken ona işe gideceğimi ve akşam tekrar buluşacağımızı söylüyorum. Ancak benim için ayrılmak duygusal anlamda zor oluyor. Bu bana zor geldiği için ve iş saatleri de daha uygun olduğu için bebeğimizi genelde babası bırakıyor." (Katılımcı 10)

Aynı zamanda işe giderken çocuklarını başka bir bakım verene bırakmak durumunda kalan katılımcıların gözlerinin arkada kaldığı, duygusal bağlamda zorlandıkları, çocuklarının kendi kurallarına göre değil de bakım verenin kurallarına göre büyümesi nedeniyle üzüntü duydukları bulgusu elde edilmiştir. Katılımcılardan birisi ise işe giderken hissettiği suçluluk duygusu ve vicdan azabının sonucunda kendisini yetersiz hissettiğini ifade etmiştir. Çalışan anne ve babaların suçluluk duygusuyla birlikte vicdan azabı çektikleri bilinen bir gerçektir. Çocuklarını bırakıp işe gitmelerinin kısa ve uzun vadeli sonuçlarına ilişkin suçluluk duyabilmektedirler. Katılımcıların bazılarının söylemleri de bu durumu pekiştirmektedir.

"Şu anda tabii ki çocuğum bağımsızlığını kazandı. Artık 3 yaşına geldi o nedenle çok büyük saygı duyuyorum ama bazı zamanlarda tabii ki vicdan azabı duyuyorum." (Katılımcı 2)

"Kızımdan ayrılmak istemiyorum ve bu nedenle işe gitmek istemiyorum. Vicdan azabı hissediyorum." (Katılımcı 6)

"İlk zamanlar çocuklarımdan ayrı kaldığım için kendimi çok suçlu hissediyordum. Sanki yeterince annelik vazifemi yerine getiremiyorum gibi bir yetersizlik hissi diyebilirim." (Katılımcı 14)

4.2.Çocuk Bakımında Karşılaşılan Sorunlar

Katılımcılara çocuk bakımında karşılaştıkları sorunların neler olduğu sorulduğunda verilen cevaplar aşağıdaki gibidir.

4.2.1. Evde büyük ebeveynlerle yaşamının getirdiği zorluk

"Doğum sonrası farklı bir sorumluluk duygusu hissetmem gerektiği için yorgun hissediyor kendime vakit ayıramıyorum bu da yetmez gibi 80 m2 evde 6 kişi yaşıyorduk. Bütün bunların sebebi sadece çocuk olamamalı. Eşimin psikolojisi, kayınvalidemin, kayınpederin, baldızın her birinin ayrı ayrı psikolojileri ile duyguları ile ilgilenmek çok yorucuydu." (Katılımcı 1)

"Annem ve babamın bebek bakımı için bizde kalması eşimle aramızda sorunlar meydana gelmesine sebep oldu. Bu hem çocuğumuza yansıdı hem de eş ve akraba ilişkimizi zedeledi." (Katılımcı 13)

Katılımcılardan birkaçı büyük ebeveynlerle birlikte yaşamak durumunda kalınan aile yaşam düzeninin psikolojik açıdan zorlayıcı olduğunu, küçük bir evde birden fazla aileyle yaşamının hem aileler arasında hem eşler arasında soruna sebep olduğunu ifade etmektedir.

4.2.2. Doğum izninin kısa olması

"Doğum izninin kısa olması en büyük problem. Hem 2 yıl anne sütü ve ilgisi önemli deniyor hem de sadece birkaç hafta izin veriliyor. Üç ay bile olmaması beni çok yormuştu. Dört buçuk aylıkken bebeğim, işe başlamak zor geldi. İş yerinde 14.00' e kadar çalışsam da süt sağmam gerekiyordu. Lavaboda ayakta en az yarım saat süt sağlamak çok zordu." (Katılımcı 13)

"Doğum izni yetersiz. Anne sütünün altı ay önerildiği bir yerde 16 haftanın sonunda işe başlayacak olmak bir kadın olarak çok zor. Hem bebeğin sana ihtiyacı var hem de çalışmak zorundasın. Bu ikilem zor." (Katılımcı 4)

Katılımcılardan bazıları, doğum izninin kısa olmasından yakınmaktadır. Bilimsel olarak bebeğin dünyadaki ilk altı ayında yalnızca anne sütü ile beslenmesi beklenirken bu süre tamamlanmadan doğum izninin bitmesi özellikle anneler açısından zorlayıcı olduğu ifade edilmektedir.

4.2.3. Yalnız çocuk bakım yükünün üstesinden gelmekte zorluk

Katılımcılardan bazıları çocuk bakımını yalnız üstlenmek zorunda olanların psikolojik açıdan zorluklar yaşadıkları belirtmişlerdir.

"Kimse bakmadığı dönemlerde (anneanne, babaanne) bezini değiştirmek için İstanbul trafiğinde defalarca eve gidip işe dönmek daha fazla anlatamayacağım." (Katılımcı 1)

"Pandeminin yasakları ve evde yenidoğanla yalnız olmaktan dolayı psikolojik olarak yıpratıcı ve zor günler geçirdim." (Katılımcı 8)

4.2.4. Ekonomik yetersizlik

"1.5 yaşına kadar ücretsiz izin alarak ben baktım. Tek maaşla geçinmek kolay değildi." (Katılımcı 4)

"Doğum izni kullandım ve çocuğumuz yaklaşık dokuz aylık olana kadar yanımdaydım. Daha sonra işe başladığım tarihten itibaren babaannesini ilgilendi ve ilgilenmeye devam ediyor." (Katılımcı 6)

"Ebeveynlik izinlerimden doğum izni ücretsiz izin tüm izinlerimi kullandım." (Katılımcı 7)

"Çocuğumuz doğup eve geldiği gün itibarıyla babası yasal babalık iznini ve zaman zaman yıllık iznini kullanarak ilgilendi ben de doğum iznimin bitişinden sonra ücretsiz izne ayrıldım. İkimiz dışında ilk 18 ay boyunca başka ilgilenen kimse olmadı. Pandemiden ve ücretsiz izindeki maddi zorluklardan dolayı zaman zaman bunaldığımız oldu ama üstesinden kendi kendimize geldik. Gebeliğim ve doğum sonrasındaki izinler olmak üzere toplam 27 ay çalışmadım." (Katılımcı 8)

"Kızım kreşe başlamadan önce çocuğun bakımıyla eşim ilgilendi yaklaşık bir senelik ücretsiz izin alarak çocuğumuzu 1 buçuk yaşına kadar eşim büyüttü. Üç yaş sonrasında kreşe verdik ve kreşte hala devam etmekte." (Katılımcı 9)

"Bebeğim beş buçuk aylık olduğunda işe başlamak durumunda kaldım. Ücretsiz izin kullanamadım. Süt izinlerim oldu." (Katılımcı 10)

"Bakım problemimizden dolayı annem ve ablamın bizde tam zamanlı kalması her iki aileyi fazlaca yıpratın bir süreç oldu. Bunun sebebi de elbette ki ekonomik yetersizlik. İstanbul gibi bir yerde bebeğimizi donanımlı bi bakımevine verebilseydik (ki üç yaş öncesini psikologlar asla kreş gibi alanlarda uzun süre tutmayı uygun görmüyor) maddi anlamda bu yeterliliğe erişmiş olsaydık daha kolay olabilirdi." (Katılımcı 13)

Bebek bakımını üstlenmek üzere ücretsiz izin almak ailelerde ekonomik zorluklara sebep olmaktadır. Ücretsiz izin alan katılımcıların bir kısmının ekonomik anlamda sorun yaşamasının psikolojik olarak kendilerini yıprattığını ifade etmiştir. Katılımcılardan biri (Katılımcı 13) ekonomik yetersizliklerden dolayı çocuğunu kreşe gönderemediğinden büyük ebeveynlerini bakım sorununu giderebilmesi adına evine davet ettiğini aile bireyleriyle aynı evde kalmanın ise hem kök aileyi hem de çekirdek aileyi yıprattığını ifade etmiştir. Bir başka katılımcının ise (Katılımcı 10) ekonomik sebeplerden dolayı ücretsiz izne ayrılamadığı görülmektedir.

4.2.5. İş saatlerini ayarlayamama

"Bu dönemde karşılaştığım sorunlar; genellikle işe gitmek üzere evden erken saatlerde çıktığımız için çocuğu sıcak yatağından zorla kaldırmak üzücü oluyor." (Katılımcı 3)

"Ameliyathanede çalıştığım için yorucu bir iş tempom var. Kızım hastalandığında ve kreşe gidemeyecek durumda olduğu zaman bazen izin almakta zorlanıyorum. Kreş sürecinde sıklıkla hasta oluyor. Eşimin de izin alması zor oluyor iş yerinden daha çok ben almaya çalışıyorum." (Katılımcı 4)

Katılımcılardan bazıları iş saatlerini çocuklarına göre ayarlayamamanın zorlayıcı olduğunu ifade etmektedir.

4.2.6. Çocuğu bir başkasına bıraktığında kaygı duyulması

"Ben de kaygı yaşıyorum acaba uyudu mu şimdi diye düşünüyorum. Kendim bakmadığım için üzüntü duyuyorum." (Katılımcı 2)

"Elinde genelde telefon ne yediği ile çok ilgilenilmiyor çocukların birey olduklarının farkında değiller." (Katılımcı 11)

Çocuklarını başka bir bakım sistemine emanet eden ebeveynlerin kendilerini kaygılı hissettikleri görülmektedir. Araştırma kapsamında katılımcıların çocuklarının uyku ve yeme düzenlerini merak ettikleri ve buna ilişkin üzüntü duydukları, teknolojik aletlere bakım sistemi içerisinde sınır koyulmamasından dolayı da kaygı duydukları ifade edilmiştir.

Araştırma bulgularıyla uyumlu olarak yapılan bir başka araştırmada; çalışan anneler teknoloji ile iç içe olmalarından dolayı çocuklarının sağlıklarının olumsuz etkilenmesinden tedirgin olmakla beraber, yaşam şartlarının ve hayatın her alanında teknolojinin olması sebebiyle de tamamen engelleyemediklerini, en azından saat sınırı koyarak veya izlediklerini kontrol ederek çocuklarının sağlıklarını ve psikolojilerini korumaya çalıştıklarını belirtmişlerdir (Koca, 2023).

4.3.Çocuk Bakımında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Katılımcıların çocuk bakımında karşılaştıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri aşağıdaki gibidir.

4.2.7. Kendi kendine yardım

Katılımcılardan bazıları, ailelerinden destek göremediği için sorunlarını kendi kendilerine çözdüklerini ifade etmiştir. Süreçte eşlerin birbirlerine destek olarak problemlerinin üstesinden gelmeye çalıştıkları belirlenmiştir.

"Sorunlarımızı konuşarak ve sabırla kendi kendimize çözmekten başka çaremiz yoktu herhangi bir yardımcı veya ailevi destek olmadı. 18 aylık olunca da işe başlamak durumunda kaldım." (Katılımcı 8)

"Çocuklar özelinde herhangi bir sorun olduğunda genel olarak eşim ile istişare ederek sorunu halletmeye çalışırız." (Katılımcı 12)

4.2.8. Büyük ebeveynlerin bakım vermesi için eve çağırma

Toplumsal yapının ve ekonominin değişmesiyle çocuk bakımında büyük ebeveynlerin desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

"Bakım problemlerinde bizi yalnız bırakmayan eşimin sülalesi ile yaşamak durumunda kaldık..." (Katılımcı 1)

"Doğum sürecinde kayınvalidem yanımda oldu ve destek verdi, sonrasındaki uzun bakım sürecinde kendi annem destek verdi." (Katılımcı 4)

"Hastalık gibi sebeplerle yine okula gidemediğinde eşimin ailesi gelip bakıyor." (Katılımcı 3)

"Bakım problemlerinden dolayı 2 yıl boyunca annem ve ablam bizde ikamet ettiler tam zamanlı." (Katılımcı 13)

Katılımcılardan bazıları bakım sorunu nedeniyle büyük ebeveynlerle aynı evde yaşamak durumunda kaldıklarını ifade ederken bazıları ise hastalık gibi durumlarda büyük ebeveyn desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedir.

4.3. Hizmet Beklentileri

Katılımcılara hizmet beklentilerinin neler olduğu sorulmuş olup, katılımcılar bu konudaki görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

"Özel sektör için annenin çalışmadığı süre zarfında ücretlendirme ve bu belirtilen sürede şirket çalışanlarına sağlık sigortası yapardım." (Katılımcı 1)

"Bu sorunu çözmek için elimde sihirli bir değnek olsaydı çocuğumun bana ihtiyacı olmadığına emin olduğum ana kadar çalışmamayı tercih ederdim." (Katılımcı 2)

"0-6 aylık süreçte anne sütü gereklidir hem tıbben hem de doğal süreç için. Bu yüzden kesinlikle doğum iznini altı ay yapardım. 8-12 hafta kesinlikle çok kısa diye düşünüyorum ve sonraki altı ay içinde yarı zamanlı çalışma olabilirdi. Yine 0-6 aylık dönemde babalar için de 1-2 saatlik izin verilmesini sağlardım. Aynı yaş grubu ebeveyn çocuk etkinlikleri düzenlenebilir, belediyeler tarafından. Herkesin ailesi yanında olmayabilir dolayısıyla bakıcı desteği sunabilmeyi de isterdim." (Katılımcı 4)

"Bakıcılar asgari ücret veya daha fazlasına çalışıyor. Asgari ücretle çalışan annenin çalışıp aldığı maaşı bakıcıya vermesi çok mantıksız ve bu yüzden anneler çalıştıkları işleri bırakmak zorunda kalabiliyorlar. Böyle durumda olan anneler için bakıcı maaşının bir kısmı karşılanabilir. Bakanlığa bağlı bakımevleri açılabilir, çalışanlar özenli seçilerek güvenilir bir şekilde ailelerin bebeklik döneminde bile olsa çocuklarını bırakabilmeleri sağlanabilir." (Katılımcı 5)

"Öncelikle devletin verdiği analık izninin süresinin uzatılmasını ve ücretsiz izni ücretli izin olarak değiştirmek isterdim. Aynı şekilde babalık izninin de 10 gün yerine en az analık izni kadar olmasını isterdim." (Katılımcı 8)

"Benim bu tarz hizmetler için önerim ebeveynlerin hoş vakit geçebilecekleri yerlerde çocukların bakımını veya zamanın geçirmeleri için eğlence yerleri ya da bakım merkezleri şeklinde hizmetler olabilir. Bu durumda

ebeveynler çocuklarını bırakacak yer ya da emanet edecekleri yer bulma problemi yaşamamış olurlar.” (Katılımcı 9)

”İki yaşına kadar annenin izinli sayılması, üç yaşına kadar da yarı zamanlı çalışmasını sonrasında zaten mesailerin 16.00’da bitmesi gibi bir hizmet sunabilirdim.” (Katılımcı 11)

”Çocuklarıma kendim bakıp onları belli bir yaşa kadar büyütmeyi isterdim.” (Katılımcı 7)

”Mutlaka bir kreş açardım kurumlara özel ve izin süresini iki yıla çıkarırdım. Ne de olsa iki yıl anne sütü ve ilgisi oldukça önemli. Yapamazsam eğer en kötü ihtimalle dört ay izin verirdim.” (Katılımcı 13)

”Mesai saatlerini azaltırdım. Her kuruma kendi binasında bir kreş açardım. Çalışmış olduğum Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı binasına da kreş ve etüt merkezi açardım.” (Katılımcı 14)

Katılımcıların bir kısmı hizmet önerisi olarak, anne ve babaya verilen doğum iznini çok kısa bulmakta, özellikle ilk altı ay için ücretsiz izin verilmesi gerektiğini, süt izninin ise sabah saatlerine koyulması gerektiğini ifade etmektedir. Daha sonraki süreç için ise anneler için daha kısa çalışma saatleri, babalar içinse izin günleri verilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Katılımcıların pek çoğu devletin çalışan ebeveynlere kurumların çatısı altında veya yerel yönetimlerin içerisinde bakım desteği sunulması gerektiğini ifade etmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Okul öncesi dönemde çocuğu bulunan ve çalışan ebeveynler çalıştıkları saatlerde çocuklarının bakım, eğitim ve denetiminin sağlanması konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Yaşanılan bu sıkıntılar hem ebeveynleri hem de çocukları psikolojik olarak örselemektedir. Bu çalışma ile okul öncesi dönemde çocuğu olan ve çalışan ebeveynlerin sorun ve ihtiyaçlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında görüşülen ebeveynlerin yaşları 29-44 arasında değişim göstermektedir. Ebeveynlerin çoğunluğunu anneler oluşturmaktadır. Ebeveynlerin hepsi hâlihazırda evli olup, beş tanesinin iki, geriye kalan on ebeveynin ise bir çocuğu bulunmaktadır. Araştırma kapsamında çalışan ebeveynlerin bir kısmı, çocuk bakımıyla ilgili olarak aile büyüklerinden yardım alırken, bir kısmı da kreş hizmetlerinden faydalanmakta olup, hemen hepsi çocuk bakımına yönelik sorunlar yaşamaktadır.

Araştırma kapsamında görüşülen ebeveynler; çocuklarından ayrıldığı için suçluluk ve kaygı duyduklarını, evde büyük ebeveynler ile yaşam konusunda zorluklar yaşadıklarını, doğum izinlerinin kısa olmasından dolayı erken dönemde çocuklarını bırakarak işe başlamak zorunda kalma, yalnız başına çocuk bakım yükünün üstesinden gelmekte zorluk, ekonomik yetersizlikler ve iş saatlerini ayarlayamama gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir.

- Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcılar, çocuklarından ayrılmaları gereken zamanlarda çocuklarının bu ayrılığa gelişim dönemi ve bireysel özelliklerine göre farklı tepkiler verdiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda ebeveynlere yönelik olarak halk eğitim merkezleri, yerel yönetimler ve üniversiteler tarafından doğru ebeveyn tutumları, çocukların yaş ve gelişim özellikleri gibi konularda seminerler, kurslar düzenlenmesi önemlidir. Bununla birlikte aynı kapsamdaki eğitimler düzenli aralıklarla okul öncesi eğitimi alan çocukların ebeveynlerine de verilmelidir.
- Araştırma kapsamında görüşülen ebeveynler doğum izinlerinin kısa olması dolayısıyla çocuklarını erken dönemde bırakmak zorunda kaldıklarını süt izinlerinin yetersiz olduğu için sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Hâlihazırda doğum sonrası ücretli izinlerin sadece annelere yönelik olduğu, doğum öncesi ve sonrası sürenin toplam 16 hafta olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu sürenin oldukça kısa olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda her iki ebeveyni de kapsayan annelik, babalık izinlerinin sürdürülebilir ve kalıcı bir şekilde arttırılmasının sağlanmasına yönelik politikalar geliştirilmelidir.

- Araştırma kapsamında görüşülen ebeveynlerin bir kısmı doğum sonrası ücretli izinlerini kullandıktan sonra ücretsiz izin kullandıklarını bu süreçte maaş almadıkları için ekonomik olarak sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kamu kurumları ve özel sektörde okul öncesi dönemde çocuğu olan çalışan ebeveynlerin çalışma saatlerinde düzenlemeler yapılarak, esnek çalışma olanakları sağlanmalıdır.
- Okul öncesi dönemde çocuğu olan ve çalışan ebeveynlerin yaşadığı sorunlardan biri de kreş ve gündüz bakım evlerinin ücretlerinin yüksek olmasıdır. Ücretlerin yüksek olması nedeniyle çocuklarını kreşe göndermeyen ebeveynler bu süreçte bir aile büyüğünden çocuk bakımı konusunda destek aldıklarını ve bu dönemde bir aile büyüğü ile aynı evde yaşamının çeşitli zorlukları olduğunu ifade etmişlerdir. Bu kapsamda okul öncesi bakım ve eğitim kurumlarının yaygınlaştırılması, gerekli ücret düzenlemelerinin yapılarak toplumun her kesimi için ulaşılabilir hale getirilmesi önem taşımaktadır.
- Okul öncesi bakım ve eğitim kurumlarının sayıca arttırılması, toplumda bu alandaki ihtiyacın karşılanması, kamu kurumları, özel sektör ve yerel yönetimlerin daha fazla okul öncesi bakım kurumu açmasına yönelik devlet tarafından teşvik edici politikaların uygulanması gerekmektedir.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Yazarların Katkıları/Authors Contributions

Çalışmanın Tasarlanması: Yazar-1 (%33,3), Yazar-2 (%33,3), Yazar-3 (%33,3)

Conceiving the Study: Author-1 (%33,3), Author-2 (%33,3), Author-3 (%33,3)

Veri Toplanması: Yazar-1 (%33,3), Yazar-2 (%33,3), Yazar-3 (%33,3)

Data Collection: Author-1 (%33,3), Author-2 (%33,3), Author-3 (%33,3)

Veri Analizi: Yazar-1 (%33,3), Yazar-2 (%33,3), Yazar-3 (%33,3)

Data Analysis: Author-1 (%33,3), Author-2 (%33,3), Author-3 (%33,3)

Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%33,3), Yazar-2 (%33,3), Yazar-3 (%33,3)

Writing Up: Author-1 (%33,3), Author-2 (%33,3), Author-3 (%33,3)

Makale Gönderimi ve Revizyonu: Yazar-1 (%33,3), Yazar-2 (%33,3), Yazar-3 (%33,3)

Submission and Revision: Author-1 (%33,3), Author-2 (%33,3), Author-3 (%33,3)

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Atilla Demir, S. ve Genç Çelebi, Ş. (2017). Tek Ebeveynli Ailelerin Sorunları: Nitel Bir Araştırma. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(13), s. 111-128.
- Creswell, J. (1994). *Research design: Qualitative and quantitative approaches*. Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: Nicel, nitel ve karma yöntem yaklaşımı* (3. baskı). (S. B. Demir, Çev.). Eğiten Kitap Yayınları.
- İnan, H. Z. ve Doğan Temur, Ö. (2010). Okulöncesi Eğitim Döneminde Çocuk Bakıcıları: Ebeveynlerin Yaşantıları ve Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 1-17.
- Koca, G. (2023). *Erken Çocukluk Dönemi Çocukları Olan Çalışan Annelerin Yaşadıkları Problemlerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Programı.
- Şahin Zeteroğlu, E. ve Başal, H. A. (2016). Mother Attitudes and Children's Multiple Intelligence Areas According to Educational Levels of Parents. *The Anthropologist*, s. 97-104.

- Şentürk, S. (2007). 5–6 Yaş Çocukların Çalışan ve Çalışmayan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Bu Çocukların Sosyal-Duygusal Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. İstanbul.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *Tek Yaş Nüfus Verisi*.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) .(2024, Mayıs 15). *İstatistiklerle Aile, 2023*. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni : <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784&dil=1>
- UNICEF. (2013). *Erken Yaşlarda Çocuk Refahı ve Kadın İstihdamı Politika Belgesi*.
- Utaş Akhan, L. ve Batmaz, M. (2011). 0-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Çalışan Annelerin Çocuk Bakımı İle İlgili Karşılaştıkları Sorunların Ve Sorun Çözme Yaklaşımlarının İncelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Folrence Nightingale Hemşirelik Dergisi* , s. 161-167.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Seçkin Yayıncılık.